

Абрамова Ірина

кандидат економічних наук, доцент

Державний університет «Житомирська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0003-3724-0342>

Специфіка фінансування сталого розвитку сільських громад окремих країн ЄС

Анотація. У цій публікації здійснено обґрунтування специфіки фінансування сталого розвитку сільських громад окремих країн ЄС. Встановлено, що трансформації в Польщі, Болгарії та Румунії на шляху до вступу в ЄС суттєво вплинули на розвиток громад, а економічні, політичні і соціальні реформи створили умови для модернізації сільського господарства, розвитку місцевої економіки, покращення якості життя і зміцнення місцевого самоврядування. Наголошено, що доступ до ресурсів ЄС надав значні можливості для інвестування в інфраструктуру, соціальні послуги і місцеві ініціативи. Аргументовано, що кожна країна мала свої унікальні особливості і виклики, але всі вони змогли успішно адаптуватися до європейських стандартів й інтегруватися в спільноту ЄС. Акцентовано, що Польща розробила комплексні стратегії для розвитку сільських територій, зокрема, Національну стратегію, орієнтовану на покращення умов життя, підтримку економічної діяльності і зміцнення соціальної інфраструктури в сільських громадах. Наголошено, що у розвитку сільських громад Румунії є кілька особливих аспектів, які вирізняють її на тлі інших країн. Ці унікальні риси стосуються використання історичних і культурних особливостей, інноваційних місцевих ініціатив, залучення до соціального підприємництва, екологічних практик, а також підтримки традиційних ремесел. Доведено, що Болгарія є країною, де сільський розвиток є важливим компонентом національної економіки, а сільські громади мають значний потенціал для ведення сільського господарства, туризму, збереження й примноження біорізноманіття. Акцентовано, що децентралізація і зміцнення місцевого самоврядування дозволили громадам у Польщі, Болгарії та Румунії більш ефективно керувати своїми ресурсами й впроваджувати місцеві ініціативи.

Ключові слова: фінансування; сталий розвиток; сільські громади; трансформація; євроінтеграційні процеси.

Актуальність теми. Європейський Союз активно впроваджує політику та ініціативи, спрямовані на забезпечення сталого розвитку, зокрема в межах Європейського Зеленого курсу. Цей курс передбачає значне скорочення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності, захист екосистем та адаптацію до зміни клімату. Сільські громади, що охоплюють понад 80 % території ЄС, відіграють критично важливу роль у реалізації цих процесів, оскільки значно впливають на примноження біорізноманіття, підтримку продовольчої безпеки та збереження культурної спадщини держав-членів. Однак ці громади часто стикаються з численними викликами, серед яких відтік молоді до міст, недостатній доступ до сучасних технологій та послуг, а також обмежені можливості для економічного зростання. Відповідно, глибоке розуміння механізмів ефективного використання існуючих фінансових ресурсів є критично важливим для успішної реалізації ініціатив ЄС у сільських регіонах.

Крім того, фінансування сталого розвитку сільських громад має суттєвий соціально-економічний вплив, оскільки інвестиції в ці райони сприяють створенню нових робочих місць, розвитку місцевої інфраструктури, поліпшенню якості життя і зменшенню соціально-економічних диспропорцій між міськими та сільськими населеними пунктами. Однак доступ до фінансування для сільських громад у країнах ЄС часто залишається обмеженим через низку факторів, серед яких складність процедур отримання грантів та кредитів, недостатня обізнаність місцевого населення про доступні джерела фінансування, а також недостатня спроможність місцевих органів влади ефективно управляти наданими ресурсами. Дослідження специфіки фінансування сталого розвитку сільських громад у різних країнах ЄС є актуальним та своєчасним, оскільки воно дозволяє ідентифікувати і подолати існуючі бар'єри, забезпечуючи глибоке розуміння шляхів ефективного сприяння розвитку сільських громад. Це своєю чергою сприятиме екологічній, економічній та соціальній сталості в контексті сучасних викликів і можливостей, з якими стикаються держави-члени ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню проблем сталого розвитку сільських територіальних громад крізь призму європейського досвіду присвячені праці О.Матвєєвої [1],

О.Альбешенко [2]. Стратегічне управління в сільських територіальних громадах розкрито у статтях О.Токаренко, Г.Матвієнко [3]. Вплив євроінтеграційних процесів на економічний розвиток сільських громад вивчає Л.Осіпова [4]. Проблеми теорії і практики формування системи сталого розвитку сільських територіальних громад є предметом дослідження В.Юрчишина [5], І.Чухно [6] та інших. Отже, сільські громади є важливими елементами місцевого самоврядування та розвитку, які формують соціальну і культурну ідентичність місцевого населення, відрізняються від громад іншого типу економічною базою, інфраструктурою та соціальною організацією.

Фінансове забезпечення сільських територіальних громад має свої особливості. Серед закордонних дослідників, які вивчали фінансове забезпечення сільських громад, варто виокремити праці Д.Адамса, у яких він зазначає, що «...фінанси мають істотний вплив на кількість ресурсів, доступних для різних секторів економіки, а також на розподіл доходів, особливо у сільській місцевості». Науковець зауважує, що «...фінансові ринки, через які відбувається розподіл ресурсів, є дуже фрагментованими і не надають жодних послуг багатьом сільським жителям, вони наскрізь пронизані політикою, а офіційні кредитори часто знаходяться на межі банкрутства» [7].

Обговорюють складність фінансування сільських громад у країнах з низьким рівнем доходу Л.Мейєр, А.Алікбусан. Науковці наполягають на тому, що гетерогенність означає, що сільські фінансові ринки повинні робити набагато більше, ніж просто направляти великі обсяги дешевих кредитів, якщо вони хочуть ефективно обслуговувати фермерів. Вчені одні з перших звертають увагу на виключно важливу роль фінансового посередництва для розвитку сільських громад [8]. Ешли К. та Максвелл С. у своїх дослідженнях наголошують, що розвиток сільських районів займає центральне місце і є пріоритетом для більшості держав, проте бідність у селах залишається, водночас фінансування зменшується. Вчені наголошують, що потрібен новий наратив фінансування розвитку сільських громад [9]. У попередніх дослідженнях авторами закладено теоретико-методологічне підґрунтя фінансового забезпечення сталого розвитку сільських громад [10–11]. Попри наявність значної кількості публікацій з проблем фінансового забезпечення сталого розвитку сільських громад, досвід окремих країн ЄС у цих процесах є недостатньо вивченим й обґрунтованим у літературних джерелах.

Метою статті є обґрунтування специфіки фінансування сталого розвитку сільських громад окремих країн ЄС.

Під час здійснення ідентифікації сучасного стану фінансового забезпечення сталого розвитку сільських громад в окремих країнах ЄС використовувалися такі методи дослідження, як абстрактно-логічний – для опису послідовності процесів фінансування розвитку сільських громад окремих країн ЄС; порівняльний аналіз – для порівняння процесу фінансування сталого розвитку сільських громад в окремих країнах ЄС та адаптації закордонного досвіду до українських реалій; для визначення ключових аспектів міжнародної підтримки різних країн.

Викладення основного матеріалу. Підтримка сільських територій та громад в ЄС здійснюється переважно в межах САП та Політики згуртованості коштом Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF) і Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських районів (EAFRD), грантових, кредитних й інвестиційних проєктів і програм. Крім того, країни-члени використовують власні національні бюджети для додаткового фінансування розвитку сільських громад і територій. З огляду на національні стратегії, пріоритети та соціально-економічні умови розвитку, фінансування сільських громад в різних країнах-членах Європейського Союзу має свої особливості.

У період 2014–2020 рр. кошти, передбачені на реалізацію Політики згуртованості, спрямовувалися на виконання понад 900 програм та проєктів територіального й сільського розвитку ЄС. Прикладом їх успішного використання є проєкт MISMI «Медична допомога у віддалених гірських районах між Італією та Францією», який мав на меті підтримати людей, які живуть у гірських і сільських поселеннях в Італії та Франції. Проєкт спрямовувався на встановлення взаємодії між людьми з особливими потребами, які проживають у цих регіонах, та суспільством за допомогою інтернет-технологій задля подолання їх ізоляції та соціальної нерівності, а також для забезпечення доступу до системи охорони здоров'я через використання телемедицини, що було особливо цінним під час пандемії COVID-19 [12–13].

Наступним прикладом успішної реалізації проєктів Політики згуртованості є CLLD «Міський сільський Гетеборг (Stadslandet) для сталого розвитку», який реалізувався на південному заході Швеції й допоміг розширити екологічні інновації та розвиток зеленого бізнесу між містом Гетеборг і навколишніми селами. Проєкт INTERREG «Європейське сільське майбутнє» (EURUFU), який об'єднав місцеві органи влади Австрії, Чехії, Німеччини, Угорщини, Італії, Польщі та Словенії, був спрямований на пошук інноваційних рішень для розв'язання таких проблем, як депопуляція, старіння населення, відсутність соціальної згуртованості і безробіття на селі. Пілотні проєкти в різних сільських громадах були зорієнтовані на формування партисипативних моделей управління, в яких рішення ухвалюються «знизу вгору» і дозволяють мешканцям брати активну участь у їх життєдіяльності. У сільській місцевості Франції проєкт Вегу дозволив запустити високошвидкісний інтернет-зв'язок [13].

Кошти, які виділяються в межах Політики згуртованості на розвиток сільських територій суттєво відрізняються у різних країнах. Це може бути пов'язано з багатьма факторами, рівнем розвитку сільських поселень або їх відповідністю цілям тієї або ж іншої програми. Польща є країною ЄС, яка в абсолютному вимірі отримує найбільше фінансування в межах Політики згуртування, яке спрямовується на розвиток сільських територій (8,6 млрд євро), за нею йдуть Чехія (4,4 млрд євро) і Португалія (3,6 млрд євро). Однак у відносному виразі найбільшу частку коштів з бюджету Політики згуртування для сільських територій у 2023 р. спрямовано у такі країни, як Австрія (23 %), Чехія та Фінляндія (по 21 %). Через програму INTERREG або інші програми європейського територіального співробітництва кошти переважно виділяються на розвиток сільських територій у транскордонних регіонах [14].

Низка країн, зокрема Іспанія та Італія, за рахунок виділених коштів впродовж 2014–2020 рр. профінансували розвиток дорожньої інфраструктури, модернізували системи водопостачання та електропостачання відповідно до вимог ЄЗУ. Франція та Польща спрямували кошти на фінансову підтримку фермерів, які впроваджують «зелені» технології. Країни Північної Європи, такі як Швеція та Фінляндія, зосередили увагу на фінансуванні соціального розвитку сільських громад, зокрема, освіти та охорони здоров'я. У Нідерландах та Данії активно інвестувалося впровадження інноваційних рішень та новітніх технологій у сільському господарстві й сільських громадах. Деякі країни, такі як Греція, Кіпр та Італія, окрім інших цілей спрямовують фінансові ресурси на розвиток сільського туризму.

В межах довгострокового фінансового плану ЄС на 2014–2020 рр. було виділено коштів у сумі 199 млрд євро на фінансування економічного, екологічного та соціального поступу сільських громад та територій усіх країн членів ЄС (рис. 1).

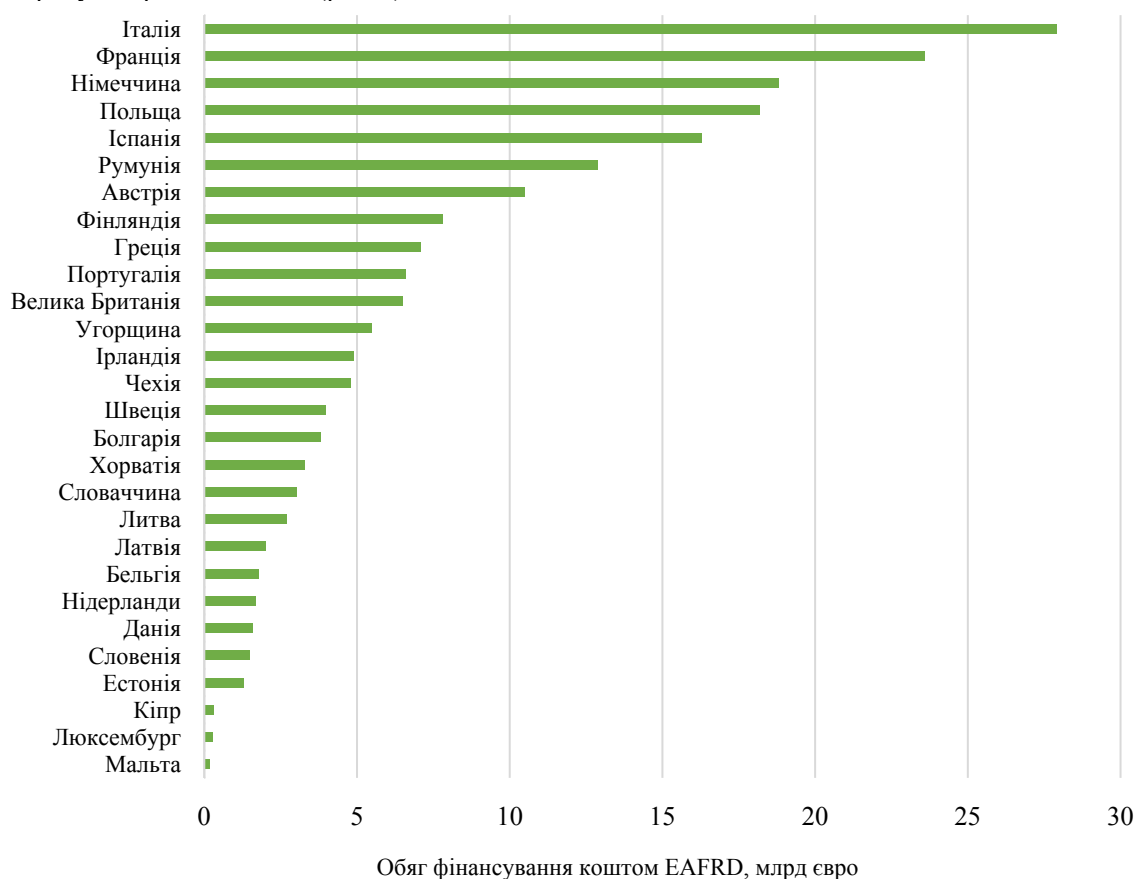

Рис. 1. Фінансування коштом EAFRD розвитку сільських громад та територій окремих країн ЄС, 2014–2020 рр., млрд євро

Джерело: сформовано на основі [13]

Подальший поступ дослідження буде спрямовано на вивчення досвіду окремих країн-членів ЄС щодо розвитку сільських територій. Польща як одна з найбільших країн Центральної Європи, має значні площі сільськогосподарських земель, які відіграють ключову роль у національній економіці. Розвиток сільських громад і територій цієї країни відбувається за підтримки національних програм і фінансування з боку Європейського Союзу. Сільські території Польщі займають близько 93 % її площі й на них проживає близько 40 % населення. Ці регіони характеризуються великим потенціалом для сільського та лісового господарства, а також туризму. Сільські громади є осередками багатой культурної спадщини та

природних ресурсів, але вони стикаються з проблемами, такими як депопуляція, старіння населення, відсутність сучасної інфраструктури [15].

Євроінтеграційний досвід Польщі є особливо цінним для України, адже розпочавши у 1990-х рр. радикальні економічні реформи, відомі як «шокова терапія», ця країна досягла значних успіхів і у 2003 р. підписала Договір про вступ до ЄС. З травня 2004 р. Польща офіційно стала членом Європейського Союзу й наразі ефективно реалізує його норми та правила на шляху до досягнення ЦСР. Членство Польщі в Європейському Союзі надало їй можливість користуватися фінансовими інструментами співдружності для розвитку сільських територій.

Основні напрями фінансування спрямовані на: модернізацію сільського господарства через інвестиції в новітні технології та техніку, підтримку молодих фермерів й інноваційні методи ведення землеробства; розвиток інфраструктури, зокрема, будівництво доріг, мостів, водопостачання та інших об'єктів, які покращують умови життя у сільських громадах; турботу про довкілля через підтримку і розвиток екологічно стійкого сільського господарства, збереження біорізноманіття, органічне землеробство та захист природних ресурсів.

Впродовж 2014–2020 рр. на розвиток національних програм Польща отримала зі спільного бюджету ЄС через структурні фонди 111,4 млрд євро. Пріоритетними напрямками фінансування в Польщі є розвиток інфраструктури в транспорті та енергетиці, куди було спрямовано впродовж цих років понад 27,8 млрд євро. Наступними за пріоритетністю є низьковуглецева економіка з обсягом фінансування у 11,8 млрд євро, а також забезпечення конкурентоспроможності сільських територій – 8,7 млрд євро (рис.2). Попри значні обсяги коштів, які отримують сільські громади Польщі, актуальними залишаються такі виклики, як відтік молоді у міста, відсталість традиційного фермерства від сучасних стандартів ведення сільського господарства, що знижує конкурентоспроможність його продукції на ринку. Варто наголосити на недостатньому розвитку транспортної, комунальної та соціальної інфраструктури.

Рис. 2. Фінансування програм розвитку Польщі коштом спільного бюджету ЄС за пріоритетними напрямками, 2014–2020 рр., млрд євро

Джерело: сформовано на основі [13]

Польща розробила комплексні стратегії для розвитку сільських територій, зокрема, Національну стратегію розвитку сільських територій, орієнтовану на покращення умов життя, підтримку економічної діяльності, і зміцнення соціальної інфраструктури в сільських громадах. Реалізуються ініціативи підтримки малого та середнього бізнесу, спрямовані на диверсифікацію економічної діяльності в сільських районах, розвиток місцевих підприємств і підтримку інновацій. Місцеві громади активно беруть участь у розвитку своїх регіонів, реалізуючи різноманітні проекти такі як соціальне підприємництво або зелений туризм. Розвиток сільських територій у Польщі має велике значення для економічного зростання і покращення якості життя населення. Завдяки підтримці ЄС, національним стратегіям та активній участі місцевих громад, польські села поступово стають більш конкурентоспроможними, стійкими і привабливими для проживання. Завданнями на майбутнє є подолання демографічних викликів, модернізація сільського господарства, розвиток інфраструктури і збереження культурної та природної спадщини країни.

Болгарія у 1990-х рр. розпочала лібералізацію економіки разом із приватизацією державних підприємств, дерегуляцією суспільно-політичних відносин і створенням ринкової інфраструктури.

Адаптація законодавства до вимог ЄС, введення нових стандартів у сфері соціального захисту, охорони здоров'я і освіти, створення інституцій для боротьби з корупцією були ключовими умовами для вступу Болгарії до Європейської співдружності держав. Болгарія, успішно пройшовши шлях реформ, у 2005 р. підписала Договір про вступ до ЄС, а з січня 2007 р. стала повноправним його членом [157].

Болгарія є країною, де сільський розвиток є важливим компонентом національної економіки. Сільські території Болгарії займають приблизно 81 % від загальної площі країни і забезпечують проживання майже 30 % населення. Вони мають значний потенціал для ведення сільського господарства, туризму, збереження й примноження біорізноманіття. Сільським громадам Болгарії притаманні такі проблеми як старіння населення і низький рівень доходів [157].

Членство Болгарії в Європейському Союзі відкрило доступ до значних фінансових ресурсів для розвитку сільських територій. Зокрема, коштом EAFRD у 2014–2020 рр. було профінансовано 3,79 млрд євро на підтримку фермерських господарств, малого і середнього бізнесу в сільській місцевості, розвитку інфраструктури та впровадження інноваційних технологій, зеленого туризму, органічного землеробства тощо (рис. 3).

Рис. 3. Фінансування програм розвитку Болгарії коштом спільного бюджету ЄС за пріоритетними напрямками, 2014–2020 рр., млрд євро

Джерело: сформовано на основі [13]

Попри підтримку ЄС, розвиток сільських громад Болгарії стикається з низкою проблем та викликів. Варто звернути увагу на те, що сільське господарство цієї країни характеризується низькою продуктивністю через недостатнє використання сучасних технологій та інноваційних методів ведення рослинництва. Тут відчутними є забюрократизовані процедури розподілу і використання коштів, розв'язання інших адміністративних питань. Майбутній розвиток сільських територій Болгарії залежатиме від успішної інтеграції новітніх технологій, підтримки молодих фермерів та подальшого розвитку інфраструктури. Важливо також посилити співпрацю між місцевими громадами, урядовими структурами та міжнародними партнерами для комплексного розв'язання існуючих проблем на шляху досягнення ЦСР.

У розвитку сільських громад Румунії є кілька особливих аспектів, які вирізняють її на тлі інших країн. Ці унікальні риси стосуються використання історичних і культурних особливостей, інноваційних місцевих ініціатив, залучення до соціального підприємництва, екологічних практик, а також підтримки традиційних ремесел. Румунські сільські громади відомі своєю багатою культурною та історичною спадщиною, яку активно використовують у процесі розвитку. Місцеві громади активно впроваджують проекти «розумних сіл», що містять цифровізацію послуг, інтеграцію IT-технологій у сільське господарство та використання інтернету для покращення доступу до освіти та охорони здоров'я [15].

Розвиток сільськогосподарських кооперативів дозволяє дрібним фермерам об'єднувати ресурси, отримувати кращий доступ до ринків і збільшувати продуктивність. Підприємництво в Румунії є ефективним засобом підтримки місцевих громад, яке забезпечує робочі місця для місцевого населення, особливо для вразливих груп, таким чином сприяючи розвитку місцевої економіки. Традиційні ремесла відіграють важливу роль у збереженні культурної ідентичності та економічному розвитку сільських громад Румунії, які зорієнтовані на збереження і популяризацію традиційних народних промислів, таких як килимарство, кераміка, деревообробка, ткацтво та виготовлення традиційного одягу. Також розвитку сільських громад Румунії сприяє фінансування зі спільного бюджету ЄС й ефективне використання

європейських грантів. Загальний обсяг фінансування, який отримала Румунія від ЄС за 2014–2020 рр. становив 41,58 млрд євро (рис. 4).

Рис. 4. Фінансування програм розвитку Румунії коштом спільного бюджету ЄС за пріоритетними напрямками, 2014–2020 рр., млрд євро

Джерело: сформовано на основі [13]

Розвиток сільських територій у Румунії демонструє інтеграцію культурних, соціальних і екологічних підходів. Найбільше коштів із фінансування впродовж 2014–2020 рр. спрямовувалося на розвиток транспортної та енергетичної інфраструктури, соціальну інклюзію, збереження довкілля, низьковуглецеву економіку й підтримку конкурентоспроможності сільських територій. Програми підтримки цих напрямів спрямовані не лише на покращення якості життя у сільських громадах, але й зберігають багату культурну спадщину країни та забезпечують досягнення ЦСР.

Польща, Болгарія та Румунія пройшли складний шлях економічних, політичних та соціальних трансформацій, щоб приєднатися до Європейського Союзу. Цей шлях охоплював широкий спектр реформ, спрямований на зміцнення демократії, створення ринкової економіки та приведення національних нормативних актів у відповідність до стандартів ЄС. Ці країни реалізували радикальні економічні реформи для переходу від планової економіки до ринкової, які містили приватизацію, лібералізацію ринку і стабілізацію фінансів; здійснили перехід від авторитарних режимів до демократичних систем з багатопартійними виборами й новими конституціями; провели реформи в галузі соціальної політики, судової системи та прав людини, відповідно до стандартів ЄС. Окреслені зміни дозволили цим країнам зміцнити свою демократію, перейти до ринкової економіки й забезпечити відповідність європейським стандартам. Хоча кожна країна мала свій унікальний шлях і специфічні виклики, спільними були зусилля з демократизації, економічної лібералізації та боротьби з корупцією. Вступ до ЄС став визнанням цих досягнень і надав нові можливості для подальшого розвитку й інтеграції в європейські структури.

Встановлено, що процеси політичних, економічних та соціальних реформ створили нові можливості та виклики для сільських територій Польщі, Болгарії та Румунії, зміцнивши їхній потенціал і забезпечивши доступ до ресурсів ЄС. Економічні реформи й вступ до ЄС принесли значні інвестиції в польське сільське господарство. Сільські громади отримали доступ до фінансування з Європейського фонду сільського розвитку (EAFRD), що сприяло модернізації обладнання, технологій та підвищенню конкурентоспроможності. Вступ до ЄС стимулював диверсифікацію економічної діяльності в сільських районах, зокрема розвиток зеленого туризму і місцевого бізнесу. Політичні реформи стосувалися децентралізації управління, що дозволило сільським громадам мати більше автономії і ресурсів для самостійного розвитку, ефективно розпоряджатися місцевими бюджетами і залучати додаткові кошти з ЄС. Створення програм для підтримки місцевих ініціатив і розвитку інфраструктури, такої як дороги, системи водопостачання і зв'язок, покращило умови життя у сільських громадах Польщі. Водночас соціальні реформи у сферах охорони здоров'я, освіти і соціального захисту покращили доступність та якість послуг для населення сільських територій.

Економічні реформи та членство в ЄС забезпечили доступ до фондів для розвитку сільських територій Болгарії, що сприяло модернізації сільського господарства, розвитку малих і середніх

підприємств та покращенню інфраструктури. Інвестиції у сучасні методи виробництва і технології підвищили продуктивність сільського господарства, що сприяло зростанню доходів у сільських громадах. Політичні реформи в Болгарії сприяли посиленню місцевого самоврядування, що дозволило сільським громадам брати активну участь у прийнятті рішень і ефективно використовувати фінансові ресурси.

Економічні реформи, які відбулися в Румунії, відкрили доступ до фондів фінансових ресурсів ЄС й сприяли модернізації сільськогосподарської інфраструктури, підвищенню продуктивності і якості продукції сільського господарства. Розвиток транспортної та комунікаційної інфраструктури полегшив доступ до ринків і поліпшив умови життя у сільських громадах. Політичні реформи, які стосувалися розширення повноважень місцевого самоврядування, сприяли більш ефективному управлінню і розвитку місцевих проєктів. Впровадження проєктів для збереження культурної спадщини і підтримка місцевих ініціатив у галузі культури і туризму мали позитивний вплив на розвиток сільських громад Румунії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження довело, що трансформації в Польщі, Болгарії та Румунії на шляху до вступу в ЄС суттєво вплинули на розвиток сільських громад. Економічні, політичні і соціальні реформи створили умови для модернізації сільського господарства, розвитку місцевої економіки, покращення якості життя і зміцнення місцевого самоврядування. Доступ до ресурсів ЄС надав значні можливості для інвестування в інфраструктуру, соціальні послуги і місцеві ініціативи, що сприяло сталому розвитку і підвищенню конкурентоспроможності сільських громад. Кожна країна мала свої унікальні особливості та виклики, але всі вони змогли успішно адаптуватися до європейських стандартів й інтегруватися в спільноту ЄС, створюючи нові можливості для своїх сільських громад.

Обґрунтовано, що досвід Польщі, Болгарії та Румунії на шляху до вступу в Європейський Союз є цінним для України, яка прагне інтегруватися з європейською спільнотою. Реформи, здійснені цими країнами, можуть слугувати наочним прикладом та надихати Україну на впровадження ефективних політик, необхідних для досягнення євроінтеграційних цілей. Встановлено, що важливу роль у демократичних трансформаціях Польщі, Болгарії та Румунії відіграли громадські організації та інституції. Підтримка громадянського суспільства сприяла зміцненню демократії й підвищенню прозорості влади. Україна може наслідувати цей приклад, посилюючи підтримку і залучення громадянського суспільства до реформ. Акцентовано, що приведення законодавства у відповідність до стандартів ЄС є ключовим аспектом для вступу до Європейського Союзу. Усі три країни здійснили значні реформи для адаптації своїх законодавчих систем до вимог ЄС, що полегшило інтеграцію. Україна також повинна продовжувати гармонізувати своє законодавство з європейськими стандартами.

Аргументовано, що децентралізація і зміцнення місцевого самоврядування дозволили сільським громадам Польщі, Болгарії та Румунії більш ефективно керувати своїми ресурсами й впроваджувати місцеві ініціативи. Ефективна боротьба з корупцією є критичною для забезпечення прозорості та ефективності управління. Створення спеціалізованих антикорупційних органів і запровадження законодавства, як це було зроблено в Румунії, може бути прикладом для України. Доступ до європейських фондів для розвитку сільських територій значно сприяв модернізації та поступу сільських громад цих країн. Україна може скористатися досвідом ефективного залучення і використання європейських фінансів для стимулювання місцевого розвитку. Отже, досвід Польщі, Болгарії та Румунії на шляху до євроінтеграції пропонує цінні уроки для України в контексті її прагнення до вступу в ЄС. Ефективні економічні, політичні і соціальні реформи, здійснені цими країнами, забезпечили стабільний розвиток й інтеграцію в європейські структури. З огляду на цей досвід, Україна може успішно продовжувати шлях до євроінтеграції, впроваджуючи необхідні реформи й використовуючи європейські ресурси для модернізації та розвитку громад і економіки загалом.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на пошук шляхів та інструментів для трансформації системи фінансового забезпечення сільських територіальних громад України на основі євроінтеграційних імперативів.

Статтю виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» в межах тем: «Налагодження і розвиток комунікацій в колективі» (договір № 12.01-НДР-29-2024, номер державної реєстрації 0124U002905), «Євроінтеграційні імперативи сталого розвитку сільських територіальних громад» (номер державної реєстрації 0124U003135).

Список використаної літератури:

1. Матвеева О. Європейська парадигма сталого розвитку територіальних громад : досвід для України / О.Матвеева // Вісник НАДУ. Серія : Державне управління. – 2021. – №1. – С. 148–157. DOI: 10.36030/2310-2837-1(100)-2021-148-157.
2. Альбеценко О. Європейський досвід сталого розвитку аграрного сектору в сільській місцевості / О.Альбеценко // Економіка та суспільство. – 2022. – №37. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-37-1.

3. Токаренко О. Стратегічне управління фінансами територіальних громад / О.Токаренко, Г.Матвієнко // Економіка та суспільство. – 2023. – №47. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-47-5.
4. Осіпова Л. Вплив євроінтеграційних процесів на економічний розвиток України / Л.Осіпова // Економіка і суспільство. – 2016. – № 2. – С. 75–79 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/14.pdf.
5. Юрчишин В.В. Інституційні засади сільського розвитку в Україні : теоретико-прикладний аналіз / В.В. Юрчишин // Економіка України. – 2014. – № 6. – С. 95–96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_6_8.
6. Чухно І.А. Визначення джерел фінансово-економічного забезпечення державного управління розвитком сільських територій в сучасних умовах / І.А. Чухно // Ефективна економіка. – 2015. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_43.
7. Adams D. Effects of Finance on Rural Development / D.Adams // *Undermining Rural Development with Cheap Credit*. – New York : Routledge, 1985. – 11 p. [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429270178-3/effects-finance-rural-development-dale-adams>.
8. Richard L. Meyer Farm-Household Heterogeneity and Rural Financial Markets : Insights from Thailand / Richard L. Meyer, Adelaida P. Alicbusan // *Undermining Rural Development with Cheap Credit*. – New York : Routledge, 1985. – 14 p. [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429270178-4/farm-household-heterogeneity-rural-financial-markets-insights-thailand-richard-meyer-adelaida-alicbusan?context=ubx>.
9. Ashley C. Rethinking Rural Development / C.Ashley, S.Maxwell // *Development Policy Review*. – 2001. – Vol. 19, Iss. 4. – P. 395–425. DOI: 10.1111/1467-7679.00141.
10. Abramova I. The Analytical Estimation of the Financial Results of the Enterprises of Housing and Communal Services / I.Abramova, O.Kirillovich // *Scientific Horizons*. – 2019. – № 9 (82). – P. 13–19. DOI: 10.33249/2663-2144-2019-82-9-13-19.
11. Abramova I. Financial Support for Rural Development : European Experience / I.Abramova // *Scientific Horizons*. – 2019. – № 4 (77). – P. 21–26. DOI: 10.33249/2663-2144-2019-77-4-21-26.
12. Available budget of Cohesion Policy 2021-2027 / European Commission [Electronic resource]. – Access mode : https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/available-budget_en.
13. Cohesion policy 2021-2027 support to the UN Sustainable Development Goals. – 2024 [Electronic resource]. – Access mode : <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/uf4a-6qqa>.
14. Recovery plan for Europe / European Commission [Electronic resource]. – Access mode : https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_en.
15. Руківська О. Євроінтеграційні виклики та можливості для сталого аграрного, сільського розвитку й охорони довкілля на прикладі Польщі, Болгарії та Румунії / О.Руківська, О.Фраєр, В.Яровий // Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/evroint-agro-silskogo-rozvytku-dovkillya-polsha-bolgaria-rumunia-resume.pdf>.

References:

1. Matvieieva, O. (2021), «Yevropeiska paradyhma staloho rozvytku terytorialnykh hromad: dosvid dlia Ukrainy», *Visnyk NADU. Seriya Derzhavne upravlinnia*, No. 1, pp. 148–157, doi: 10.36030/2310-2837-1(100)-2021-148-157.
2. Albeshchenko, O. (2022), «Yevropeyskyi dosvid staloho rozvytku ahrarnoho sektoru v silskii mistsevastii», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 37, doi: 10.32782/2524-0072/2022-37-1.
3. Tokarenko, O. and Matvienko, H. (2023), «Stratehichne upravlinnia finansamy terytorialnykh hromad», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 47, doi: 10.32782/2524-0072/2023-47-5.
4. Osipova, L. (2016), «Vplyv yevrointehratsiynykh protsesiv na ekonomichnyi rozvytok Ukrainy», *Ekonomika i suspilstvo*, No. 2, pp. 75–79, [Online], available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/14.pdf
5. Yurchyshyn, V.V. (2014), «Instytutsiini zasady silskoho rozvytku v Ukraini: teoretyko-prykladnyi analiz», *Ekonomika Ukrainy*, No. 6, pp. 95–96, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_6_8
6. Chukhno, I.A. (2015), «Vyznachennia dzherel finansovo-ekonomichnoho zabezpechennia derzhavnoho upravlinnia rozvytkom silskykh terytorii v suchasnykh umovakh», *Efektivna ekonomika*, No. 3, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_43
7. Adams, D. (1985), «Effects of finance on rural development», In *Undermining Rural Development with Cheap Credit*, Routledge, New York, 11 p., [Online], available at: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429270178-3/effects-finance-rural-development-dale-adams>
8. Richard, L. Meyer and Adelaida, P. Alicbusan (1985), «Farm-Household Heterogeneity and Rural Financial Markets: Insights from Thailand», In *Undermining Rural Development with Cheap Credit*, Routledge, New York, 14 p., [Online], available at: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429270178-4/farm-household-heterogeneity-rural-financial-markets-insights-thailand-richard-meyer-adelaida-alicbusan?context=ubx>
9. Ashley, C. and Maxwell, S. (2001), «Rethinking Rural Development», *Development Policy Review*, Vol. 19, Iss. 4, pp. 395–425, doi: 10.1111/1467-7679.00141.
10. Abramova, I. and Kirillovich, O. (2019), «The Analytical Estimation of the Financial Results of the Enterprises of Housing and Communal Services», *Scientific Horizons*, No. 9 (82), pp.13–19, doi: 10.33249/2663-2144-2019-82-9-13-19.
11. Abramova, I. (2019), «Financial Support for Rural Development: European Experience», *Scientific Horizons*, No. 4 (77), pp. 21–26, doi: 10.33249/2663-2144-2019-77-4-21-26.

12. «Available budget of Cohesion Policy 2021-2027», *European Commission*, [Online], available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/available-budget_en
13. «Cohesion policy 2021-2027 support to the UN Sustainable Development Goals» (2024), [Online], available at: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/uf4a-6qqa>
14. «Recovery plan for Europe», *European Commission*, [Online], available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_en
15. Rykovska, O., Fraier, O. and Yarovy, V., «Yevrointehratsiini vyklyky ta mozhlyvosti dlia staloho ahrarnoho, silskoho rozvytku y okhorony dovkillia na prykladi Polshchi, Bolharii ta Rumunii», *Derzhavna ustanova «Instytut ekonomiky ta prohnouzuvannia NAN Ukrainy»*, [Online], available at: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/evroint-agro-silskogo-rozvytku-dovkilliya-polsha-bolgaria-rumunia-resume.pdf>

Abramova I.

Peculiarities of funding sustainable development of rural communities in selected EU countries

Abstract. This publication provides a substantiation of the peculiarities of funding sustainable development of rural communities in selected EU countries. It is established that the transformations in Poland, Bulgaria and Romania on the way to EU accession have had a significant impact on the development of communities, and economic, political and social reforms have created conditions for modernising agriculture, developing the local economy, improving the quality of life and strengthening local self-government. It is emphasised that access to EU resources has provided significant opportunities for investing in infrastructure, social services and local initiatives. It is substantiated that each country had its own unique characteristics and challenges, but all of them were able to successfully adapt to European standards and integrate into the EU community. It is emphasised that Poland has developed comprehensive strategies for rural development, in particular, the National Strategy aimed at improving living conditions, supporting economic activity and strengthening social infrastructure in rural communities. It is emphasised that there are several special aspects of Romania's rural development that distinguish it from other countries. These unique features include the use of historical and cultural features, innovative local initiatives, involvement in social entrepreneurship, environmental practices, and support for traditional crafts. It is proved that Bulgaria is a country where rural development is an important component of the national economy, and rural communities have significant potential for agriculture, tourism, and biodiversity conservation and enhancement. It is emphasised that decentralisation and strengthening of local self-government have allowed communities in Poland, Bulgaria and Romania to manage their resources more effectively and implement local initiatives.

Keywords: funding; sustainable development; rural communities; transformation; European integration processes.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2025.